

אור דניאל

מקץ – חנוכה תשפ"ב

י"ל ע"י

מכון 'חקי חיים'

ע"ש הרה"ג

ר' יהודה ישכר מרמלשטיין זצ"ל
מבטאר-טש

בראשות

הרב אלימלך שטרן שליט"א

עלון שבועי תורני

לע"נ הרה"ג ר' אברהם דניאל ב"ר משה שטרן זצ"ל

שבע פרות יפות ומראה ובריאות בשר

שאומרים 'ביקש להשמיד ולהרוג את כל היהודים', לכן כאשר הקב"ה עשה לנו נס וניצלנו ממנו, יש את המצווה של סעודות פורים ומשלוח מנות, שהם דברים לכאורה גשמיים, שבזה אנו מראים את הנס שהקב"ה הציל אותנו מידי, אבל היונים לא ביקשו להרוג את הגוף, אלא להרוג את הנפשות, להתנתק ח"ו מאלוקי ישראל, ומי שקיבל את דתם ניצל מהם, ולכן שהקב"ה עשה לנו נס וגברו החשמונאים על היונים, אנו חוגגים את הנס, בדברים שהם רוחניים, באמירת הלל, 'על הנסים', והדלקת הנרות, והסעודות שעושים בחנוכה, כתוב בשו"ע (סי' תר"ע) הם סעודת הרשות, ומוסיף שם הרמ"א שע"י שירות ותשבחות יש בהם מצווה.

כלל גדול בעבודת ה'

חז"ל רצו ללמד אותנו כלל גדול בעבודת ה', שלא עומדים במצב אחד, ואם ביום הראשון הדלקת נר אחד, חייבים ביום השני כבר להדליק שתי נרות, וביום השני להתקדם עוד יותר להדליק שלוש נרות, אי אפשר לעמוד במצב אחד, שאם לא תתעלה ותתקדם, אז אתה בטוח נופל, היהודי לא עומד במצב אחד, ואין שום עניין להדליק ביום השלישי שתי נרות, כמבואר בהלכה (סי' תרע"א) שאם יש לאדם ביום השלישי שתי נרות, שידליק רק נר אחד, שזה עיקר המצווה, אין שום הידור ביום השלישי בשתי נרות.

אין ייאוש בעולם

וכמו שביארנו שהיהודי לא עומד במצב אחד, לפעמים יש מצב של ירידה ח"ו 'פוחת והולך', והעיקר לא ליפול לייאוש אלא להתרומם מיד, ולפעמים יש מצב של נפילה חזקה שמקבלים מכה חזקה עד שלא ניכר על האדם את העבר המפואר שהיה לו, בזמנים הטובים שעבד את ה' בכל לבב, וזה רצונו של היצר-הרע שהיהודי ייפול ללא היכר שפעם היה במצב מרומם, אבל כאשר האדם מתיישב בדעתו ומתחיל להיזכר בזמנים הטובים שהיו לו, זה נותן לו את הכוח והחוזק להתרומם בכל מצב שהוא נמצא.

וחמש את ארץ מצרים

פרעה היצר-הרע אומר ליוסף הצדיק, שהוא ראה פרות בריאות בשר ויפות מראה, אבל הגיעו הפרות רעות המראה, ובלעו את הפרות היפות, 'ולא נודע' שהיו פעם פרות טובות, כך גם היהודי שנופל שישכח מהזמנים הטובים, אבל יוסף הצדיק נותן עצה, 'וחמש את ארץ מצרים', שבזמנים הטובים להתחמש, שיתן כוח בזמנים הפחות טובים להתחזק.

'ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם והנה עומד על היאור, והנה מן היאור עולות שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר ותרעינה באחו, והנה שבע פרות אחרות עולות אחריהן מן היאור רעות מראה ודקות בשר ותעמודנה אצל הפרות על שפת היאור, ותאכלנה הפרות רעות המראה ודקות הבשר את שבע הפרות יפות המראה והבריאות וייקץ פרעה"'.
השאיפה להתרוממות

היהודי נקרא בשם 'הולך', והמלאכים נקראים בשם 'עומד', והכוונה היא, שהיהודי אינו עומד במקום אחד בעבודת ה', תמיד הוא בתזוזה, כמו המטוס שנמצא באויר, אינו יכול לעצור ולעמוד, אלא חייב להיות כל הזמן במצב של תזוזה, כך גם היהודי אינו יכול לעמוד במקום אחד, אבל המלאכים אין להם צורך בזה, הם עומדים על מקום אחד, אין להם לא סכנה של נפילה, אבל מאידך אין להם את הזכות להתרומם יותר מהמצב העכשווי שלהם, ולכן תפקידו של היהודי לשאוף להתרוממות בכל רגע ורגע, שאם לא יתרומם, אז במילא הוא בנפילה, כי אפשר לעמוד במצב אחד.

מוסיף והולך

אנו מוצאים זאת גם במצוות הדלקת נר חנוכה, שיש בחנוכה מצווה מיוחדת שאין זאת בשום מצווה אחרת, והוא העניין של 'מוסיף והולך', הלכה כב"ה שיום ראשון מדליק אחד, וביום שני מדליק שתיים עד שביום השמיני מדליק שמונה נרות, ולכאורה צריך להבין מדוע אין מדליקים כל שמונת ימי החנוכה כל השמונה נרות, ומדוע צריך ללכת בהדרגה, דבר שלא נמצא בשום מצווה אחרת, ובפשטות הסיבה לכך היא, שבכל יום ויום הנס היה יותר גדול, בהתחלה חשבו שיספיק ליום אחד, וביום השני ראו שעדיין דולק, ולא ידעו האם גם ידלוק ביום השלישי, כך שבכל יום ראו נס חדש, וזה גם הסיבה שאומרים 'הלל השלם' כל שמונת ימי החנוכה, לא כמו בפסח שאומרים רק ביום הראשון, מכיוון שבחנוכה כל יום זה נס חדש, אבל בכל זאת יש גם רמז גדול בעניין של עבודת ה' של כל יהודי.

ימי שמחה והלל

כפי שביארנו שהיהודי לא עומד במקום אחד, וזה מרמז לנו הנרות חנוכה, שכל עניין של 'ימי שמחה והלל' (לשון הרמב"ם), זה שמחה והודאה על דברים רוחניים, וזה ההבדל בין ימי הפורים לבין ימי החנוכה, הנס של פורים היה שניצלנו מעצתו של המן הרשע, שרצה להרוג את עם ישראל, כמו

בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים

העץ שגודל אני כבר רואה כאן נפלאות הבורא, ואם תגיד ששם יש עצים יותר רחבים וגדולים, בעיני אין הבדל בין עצים רחבים וגדולים לבין עצים רגילים הכל זה נפלאות הבורא'.

ביבשה בתוך הים

ביציאת מצרים כתוב בתורה 'ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים', ומבאר בעל ה'נועם אלימלך' זי"ע, שעם ישראל בוודאי שהלכו בתוך הים הם ראו את ההשגחה הפרטית והנס הגדול שהקב"ה עושה אתם, שהים נבקע לשתיים והולכים בתוכו, אבל עם ישראל לא צריכים כל זאת, כי גם שהם הולכים ביבשה, מבחינתם הם כמו שהולכים באמצע הים, שאין הבדל אצל הקב"ה בין ללכת ביבשה, ובין ללכת בתוך הים, וזה הפ' 'ובני ישראל הלכו ביבשה', עם ישראל הולכים ביבשה באותו התרגשות של הנסים שהקב"ה עושה כמו שהולכים 'בתוך הים', שכל פסיעה שאדם עושה הרי זה נס.

נס שבדרך הטבע

המנורה דלקה שמונה ימים, שמתוכם שבע ימים זה נס שלא בדרך הטבע, כי לא היה שמן רק בשביל יום אחד, אבל היום הראשון זה נס בדרך הטבע, וכאשר עם ישראל ראו את הנס שדלק עוד שבע ימים שלכאורה לא היה שמן שידלוק, הבינו שיש מנהיג לבירה [תמיד ידעו זאת, אבל עכשיו הקב"ה הראה להם זאת בגלוי] וא"כ כאשר מודים להקב"ה, משבחים גם על היום הראשון שדלק בדרך הטבע, ומכריזים, אין אצלינו הבדל בין השבע ימים שדלק שלא בדרך הטבע לבין היום הראשון שדלק בדרך הטבע, הכל זה נס ואנו מודים על כך להקב"ה, ויותר מכך, הנס שבדרך הטבע, יותר משמח אותנו, שהרי לא בכל יום הקב"ה עושה לנו נסים שלא בדרך הטבע (כדברי הרמב"ן שם), אבל אנו שמחים שהקב"ה עושה לנו נסים ונפלאות בכל רגע ורגע ועל כך אנו משבחים ומודים.

האור כי טוב

בזמירות של חנוכה אנו אומרים, 'בני בינה ימי שמונה קבעו שיר ורננים', שמי שיש לו בינה ומבין דבר מתוך דבר, שזה נקרא 'בינה', שלא רק מה שרואה כלפי חוץ הוא מבין, הוא חושב קצת יותר לעומק, ומבין שהקב"ה עשה נס שהמנורה תדלק עוד שבע ימים שלא היה צריך לכאורה להידלק, הרי הוא 'מבין' שהכל זה נס גם היום הראשון שהמנורה דולקת זה גם כן נס, ולכן 'בני בינה' אנשי הבינה הם מבינים 'ימי שמונה קבעו שיר ורננים', שלא רק שבע ימים אלא שמונה ימים מודים ומשבחים.

קושיית הבית-יוסף מדוע קבעו להלל והודאה שמונה ימים, הרי הנס היה רק שבע ימים, שהפך שנמצא הספיק להדלקה ליום אחד, א"כ היום הראשון אינו נחשב לנס, שזה דלק באופן טבעי, ובכל זאת חז"ל קבעו שמונת ימים להודות ולהלל. אמנם הב"י בעצמו מביא כמה וכמה תירוצים, חוץ מאלפי התירוצים שכתוב בספרים, ונאמרו ע"י תלמידי חכמים, ובכל זאת נאמר גם אנו תירוצו על השאלה בס"ד

יסוד התורה כולה

ידוע דברי הרמב"ן בפר' בא, שמתוך הנסים הנגליים אדם מודה בנסים הנסתרים, שזה יסוד התורה כולה. כלומר, שאנו רואים נסים גלויים, אנו מבינים שיש כאן מנהיג לעולם, וגם כאשר העולם מתנהג בדרך טבע, הרי זה ג"כ נס לכשעצמו, הקב"ה ברא את עולמו שיתנהג בדרך הטבע, אבל מי שעיניו שכל לו, רואה גם בתוך הדברים שבטבע שהכול זה בהשגחה פרטית נפלאה והכל זה רק בדרך נס, 'מי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק', אצל הקב"ה זה לא משנה, אלא הנהגת העולם בדרך טבע, בכדי שיהיה לאדם 'בחירה', וכך יקבל שכר על מעשיו, אבל אם היה הכול מתנהג בדרך של נס גלוי, לא היה בחירה לאדם, וא"כ לא היה ראוי לקבל שכר על עבודתו.

ירידת הגשמים ונשיבת הרוחות

החובות הלבבות (שער חשבון-הנפש) מביא שאדם יתבונן כיצד השמש זורחת בבוקר במזרח ושוקעת במערב, וכן ירידת הגשמים ונשיבת הרוחות, שכל הדברים האלו הם נס, לא צריך לראות דווקא דברים יוצא דופן שלא רגיל לראותם, אם ילך למפל מים גדול באיזה מקום בעולם, ויתפעל לראות את נפלאות הבורא, או שיראה דגים מיוחדים צבועים בכל מיני צבעים מעניינים, הנראה ממש כמו שצייר צייר אותם בכדי להבין שיש בורא לעולם, אלא בכל מקום שנמצא מים את עיניו למרום ורואה את השמש והירח והכוכבים, אפילו אם מסתכל בארץ, רואה את העצים הפורחים, וכן בכל דבר ודבר שאין צורך לפרט, בכל דבר רואה את הנסים הגדולים שהקב"ה עושה, לפעמים כדאי ללכת לראות דברים שלא רגיל לראותם, בכדי להתעורר, אבל בוודאי כל ההתעוררות הוא בכדי שיבין שגם הדברים שרגיל לראותם הם בגדר של 'נס'. וכך זכיתי לשמוע מבעל הישועות משה' זי"ע שאמר לאבי ז"ל באחד השיחים, 'אנשים נוסעים לחו"ל לראות נפלאות הבורא לראות דברים מיוחדים ומעניינים שלא רגילים לראותם, אבל אני כשאני יוצר לחצר ביתי ורואה את

אנו עמלים ומקבלים שכר

כבתה אין זקוק לה (גמ' שבת). צריך להבין למה הקילו כ"כ בנר חנוכה שזה פרסומי ניסא, יותר היה ראוי שכבתה צריך להדליק שוב. רוצה לרמז לנו על עניין עסק התורה, שהקב"ה שמח בלימוד התורה אפילו אם לא כיוון את ההלכה, לא כמו בשאר החכמות שאם לא יבין את העניין האמתי הוא רק מקלקל. (בני יששכר)

על ידי שמירת הלשון מתרוממים לקדושה

וישלח פרעה ויקרא את יוסף. אם שולח האדם מאתו את 'פרעה' פה-רע, ומקדש לשונו. ויקרא את יוסף, ממשיך עליו קדושת יוסף. (אמרי חיים)

העלון נכתב לזיכוי הרבים לרפואת הרב

אהרן בן חוה פריחה שליט"א לרפואה שלימה בתוך שאר חולי ישראל

העלון נכתב לזיכוי הרבים לרפואת הרה"ג ר'

חיים יצחק בן רבקה שליט"א לרפואה שלימה בתוך שאר חולי ישראל